

FORSKNING I PÆDAGOGERS
PROFESSION OG UDDANNELSE

Optimisme og handlekraft

– et etnografisk blik på hvordan evidens
bliver til og virker i det pædagogiske felt

Anne Mette Buus

ph.d., lektor pædagoguddannelsen VIA
amb@via.dk

<https://tidsskrift.dk/FPPU>

Resumé

Metoder deklareret som evidensbaserede vinder frem i danske daginstitutioner båret af politiske ambitioner om en pædagogik baseret på videnskabelig viden om, hvad der virker. Evidensbegrebet anvendes i denne sammenhæng til at signalere, at effekten af en specifik indsats er målt med en videnskabelig præcision, der gør det muligt at forudsige dens virkning, uanset hvor den anvendes. Artiklen har som formål at udfordre en sådan forståelse af evidens og som alternativ at tilbyde en forståelse af evidens som et fænomen, der konstitueres og virker som del af en situeret politisk, social og kulturel praksis. Med afsæt i empiri fra et etnografisk feltarbejde og inspiration fra Aktør-Netværk-Teori undersøges i artiklen, hvordan den evidensbaserede metode De Utrolige År tildeles relevans og handlekraft på en national konference om evidens, til undervisning i metoden og i en børnehave. I disse sammenhænge stabiliseres metoden i kraft af sin status som evidensbaseret som en hensigtsmæssig del af en dansk småbørnspædagogik. De stabiliserende kræfter er ikke specifikke forskningsdesigns eller forskningsresultater men derimod attraktive og statusgivende rationaler og identiteter, som tildeler pædagogikken optimisme og status. Artiklen peger på, hvordan en evidensbaseret metode som et magtfuldt og virksomt fænomen i en dansk småbørnspædagogik ikke bliver til og virker i kraft af en iboende kvalitet, men er et resultat af metodens forbindelser til aktører af både politisk, ideologisk, emotionel og materiel art.

Abstract

Evidence-based methods are becoming increasingly widespread in Danish early childhood education driven by political ambitions about a pedagogy based on scientific studies about “what works”. The concept of evidence signals a scientific precision that makes it possible to predict a specific outcome. Such assumptions are challenged in this paper, and an alternative perspective is offered, inspired by theoretical perspectives from Actor-Network-Theory and data from ethnographical fieldwork. Through an analysis of the evidence-based method “The Incredible Years” in three different contexts, the paper explores how evidence-based methods are stabilized as the right and only thing to do. In these contexts, evidence is not linked to research results or relevance criteria but to attractive rationalities and identities which assigns optimism and power to early childhood education. As such the paper argues that evidence as a dominant part of Danish early childhood education is not the result of an essential quality, but the result of multiple other actors of various kinds - political, ideological, emotional, and material.

Nøgleord

Evidens, evidensbaseret metode, De Utrolige År, Aktør-Netværk-Teori, daginstitutioner, pædagogik, politik.

Keywords

Evidence, evidence-based method, The Incredible Years, Actor-Network Theory, early childhood education, policy, politics.

Indledning

“Det er sidste kursusdag på uddannelsen i den evidensbaserede metode De Utrolige År (DUÅ). 16 pædagoger og medhjælpere sidder i en halvcirkel vendt mod en tavle, en videoskærm og en række plancher, som præsenterer modeller og strategier, der anvendes i arbejdet med metoden. De bærer alle navneskilte fyldt af farvestrålende klistermærker, de har fået som belønninger, når de har svaret på underviserens spørgsmål eller på lignende måder bidraget til kurset. Midt i halvcirklen står to certificerede DUÅ-vejledere, ansat i kommunens børne- og unge forvaltning, og præsenterer dagens program: Første punkt er en repetition af de strategier, deltagerne lærte sidste gang og har øvet i deres egen børnehave eller vuggestue som hjemmearbejde. Dernæst følger videoklip, hvor ansatte ved DUÅ-hovedkvarteret i USA anviser specifikke måder, voksne skal handle i mødet med børn. Disse strategier skal deltagerne efterfølgende indøve via rollespil, og endelig afsluttes dagen på rådhuset med champagne som en fejring af, at endnu en gruppe ansatte i kommunens daginstitutioner har gennemført den obligatoriske uddannelse i DUÅ.”

Dette redigerede uddrag af en observation stammer fra en kommune, hvor det politisk er bestemt, at den evidensbaserede metode DUÅ skal være en del af mødet mellem alle ansatte og alle børn i kommunens daginstitutioner. Metodens manual har anvist stolens placering, deltagerens navneskilte og programpunktens indhold og rækkefølge. Det samme gælder de sætninger og måder at betone ord, gestikulere og placere kroppen, som deltagerne skal lære i løbet af kurset. Manualens detaljerede anvisninger skal sikre DUÅ som et fuldstændigt ensartet produkt, uanset hvor på kloden metoden anvendes. Standardiseringen er et udtryk for et rationale om, at bestemte tiltag kan anvises og vil have bestemte forudsigelige effekter, såfremt de loyalt udføres i overensstemmelse med metodens anvisninger. Et sådant rationale om evidens er afgørende, når kommunen vælger at købe metoden og pålægge alle ansatte i kommunens dagtilbud at bruge den. Evidens kan således karakteriseres som et fænomen, der fremstår muskuløst og virksomt. Til kursusdagen er der ingen programpunkter, der adresserer spørgsmål omkring metodens status som evidensbaseret eller dens relevans i en dansk småbørnspædagogik. Evidens kan således også karakteriseres som et fænomen, der fremstår generaliseret, indforstået og dermed også ugennemskueligt. I denne artikel spørger jeg til, hvordan evidens bliver et stærkt og virksomt fænomen. Jeg er optaget af, hvilke aktører og kræfter, der tildeler arbejdet med evidens og evidensbaserede metoder værdi og handlekraft i det småbørnspædagogiske felt. Sådanne spørgsmål afspejler, at jeg ikke forstår arbejdet med evidens som en implementering, hvor en specifik indsats vedtages og herefter føres ud i praksis med et kendt resultat til følge. I stedet er jeg nysgerrig på, hvordan de mennesker, institutioner og organiseringer, der er involveret i arbejdet med evidens

og evidensbaserede metoder i det småbørnspædagogiske felt, har betydning for, hvordan disse fænomener som en del af specifikke sammenhænge konstitueres og former sig.

Således tager jeg i artiklen ikke udgangspunkt i en bestemt definition af evidens for så at vurdere, hvorvidt eller i hvilken grad den praksis, jeg undersøger, lever op til denne definition. I stedet undersøger jeg bredt sammenhænge, hvor evidens tildeles status som et relevant og værdifuldt fænomen, med det formål at blive klogere på, hvordan det egentlig går til, at en evidensbaseret metode som DUÅ vinder indpas og kan fremstå så muskuløs som i den indledende observation.

I det følgende introducerer jeg rationalet om evidens i det småbørnspædagogiske felt og DUÅ som et eksempel på en evidensbaseret metode. Herefter præsenterer jeg den forskningsstrategi og det teoretiske perspektiv, der udgør præmisserne for artiklens analyser og diskussioner. Dernæst følger jeg arbejdet med DUÅ på en national conference om evidens og i en børnehave og analyserer, hvordan evidens konstitueres som et muskuløst og virksomt fænomen, der tildeler småbørnspædagogikken optimisme og handlekraft. Afslutningsvis sammenfatter jeg, hvorledes tekstens analyser tilbyder nye perspektiver på fænomenet evidens som del af det pædagogiske felt.

Evidens som forskningspraksis og politisk styring

Evidensbegrebet henviser typisk til et rationale om videnskabelig viden om effekt og kausale årsagsvirkningsforhold mellem en specifik indsats og et bestemt udbytte (Dahler-Larsen, 2015). Rationalet har sin oprindelse inden for lægevidenskaben, hvor lægeprofessionens bestræbelser på at behandle med afsæt i systematiske målinger af effekt er videreudviklet med store forskningsinstitutioner, der indsamler forskningsresultater, kvalitetsvurderer dem og laver omfattende meta-studier med det formål at levere en viden med såkaldt stærk evidens. I de seneste årtier har en række fremtrædende transnationale politiske organisationer som OECD med reference til netop lægevidenskaben argumenteret for, at samfundsmæssige indsatser og investeringer generelt skal være baseret på forskning om, hvad der virker (Popkewitz 2002, Biesta 2010, Ball 2012). Sådanne argumenter har påvirket politiske aktører på småbørnsområdet i en lang række lande, som dels har etableret institutioner, som skal tilvejebringe viden om, 'hvad der virker' på det pædagogiske område, dels har initieret og privilegeret arbejdsformer, som kobler sig på evidensrationalet. Ambitioner om at basere både politik og professionelles praksis på evidens har fået fodfæste på et tidspunkt, hvor netop småbørnsområdet har oplevet en intensiveret politisk interesse og styring, og har således fået stor gennemslagskraft her (Krejsler 2013, Pettersvold & Østrem 2019). Evidensbasering er blevet anskuet som et middel til at kvalificere og effektivisere pædagogikken med det mål at øge børns læring og trivsel, men også hele samfundets konkurrenceevne, robusthed og sammenhængskraft (ibid.). I Danmark har et politisk ønske om evidens på småbørnsområdet især ført til, at kommunale

forvaltninger med økonomisk og organisatorisk støtte fra Socialstyrelsen under Socialministeriet har købt adgang til metoder, som er deklareret som evidensbaserede. I mangel af danske effektstudier og studier med fokus på daginstitutionsområdet har Socialministeriet og kommunerne især købt metoder udviklet i udlandet og udformet til det socialpædagogiske område eller til brug i skolesammenhænge (Buus & Rasmussen, 2015).

En evidensbaseret metode – De Utrolige År

En af de mest anvendte evidensbaserede metoder i danske daginstitutioner er DUÅ (Aabro, 2016). Metoden er udviklet i USA som et redskab til forældre til børn med diagnosticerede adfærdsvanskeligheder. Efterfølgende er metoden udviklet med en række delprogrammer rettet mod andre målgrupper, herunder programmet 'Teachers' som i Danmark anvendes i børnehaver og vuggestuer under navnet 'DUÅ Dagtilbud'. Grundlæggende i metoden er en forståelse af, at en systematisk social oplæring er afgørende for børns udvikling og videre livsforløb, og at de voksne omkring børn venligt og konsekvent må påtage sig den udfordrende opgave, det er at bibringe dem dette (Webster-Stratton, 2005). Metoden anviser en lang række detaljerede strategier, som voksne systematisk skal anvende i deres omgang med børn. Det understreges, at der først og fremmest skal anvendes strategier, som belønner en ønsket adfærd med eksempelvis ros, små gaver og privilegier. Hvis sådanne strategier ikke viser sig virksomme, anvises en række sanktionerende strategier som eksempelvis tab af privilegier, ignorering og timeout, hvor barnet som konsekvens af et regelbrud placeres på en stol et bestemt antal minutter. DUÅ er et registreret varemærke og udgør et kommercielt produkt, som institutioner betaler for at anvende. Produktet består af en række skriftlige materialer og genstande til brug i arbejdet med DUÅ, men også af uddannelse og vejledning af medarbejdere, der følger et særligt certificeringssystem, som skal sikre, at metoden praktiseres ensartet over hele verden. Metoden deklarerer af udbyderne, af Socialministeriet og af kommunerne som evidensbaseret, og forholdet mellem tiltag og effekt fremstilles som kausalt og kontekstuafhængigt (The Incredible Years®, u.å., Socialstyrelsen u.å.).

Det er gennemgående, at der hos udbyderne, Socialministeriet og kommunerne henvises bredt til forskning som den autoritet, der beviser metodens virkning. Eksempelvis henviser Socialstyrelsen til "omfattende international forskning" i en præsentation af DUÅ, men angiver ingen kilder (Socialstyrelsen u.å.). Sådanne generaliserede henvisninger fremstiller evidensen som entydig stærk, men adresserer ikke spørgsmål om, hvordan en bestemt viden er blevet produceret, og hvilken udsigelseskraft denne viden har (for en uddybning se Buus 2019 s.114-116). De konkrete undersøgelser, der er mulige at forfølge, understøtter dog ikke en sådan entydighed. En dansk forskningsoversigt udarbejdet ved Syddansk Universitet, og relateret til danske forhold, konkluderer, at det er "vanskeligt at give et samlet og entydigt billede af effekten af The Incredible Years" (Birk-Olsen &

Horsted, 2007, s. 14). What Works Clearinghouse i USA vurderer, på grundlag af et systematisk review, DUÅ til at have "potentially positive effects" og graden af evidens som lille (What Works Clearinghouse, 2011, s. 5-11).

Aktør-Netværk-Teori og etnografisk feltarbejde

Artiklens analyser er inspireret af Aktør-Netværk-Teori (ANT). Grundlæggende i et sådant perspektiv er en forståelse af, at aktører (som kan være mennesker, men også rationaler, politiske vedtagelser, institutionelle organiseringer og ting) tildeles handlekraft i forbindelser til andre aktører i et såkaldt aktørnetværk. En aktør får først status som aktør, når andre aktører kobler sig til den i forbindelser, som er gensidigt konstituerende. En evidensbaseret metode kommer i et sådant perspektiv således ikke med en iboende bestemmelse eller kvalitet, men tildeles handlekraft i forbindelser til andre aktører, der samtidig er med til at forme metoden som del af et specifikt aktørnetværk. Aktørnetværk kan være stærke og omfattende, men også mere lokale og svage. Stærke netværk, der formår at repræsentere komplekse fænomener som samlede, genkendelige og entydige, benævner ANT-teoretikeren Bruno Latour som "Black Boxes" (Latour 1987, s. 131). Dette begreb henter Latour fra tekniske tegninger, hvor en sort kasse anvendes til at angive en kompleks mekanisme, hvis indre ikke beskrives, men som forbinder et bestemt input med et bestemt output. En Black Box fremstår som en samlet enhed, uanset hvor mange komponenter der indgår i den, og uanset hvor komplekse dens virkninger er. Med begrebet om Black Box peger Latour således på, hvordan et fænomen, som umiddelbart fremstår entydigt, gør dette i kraft af, at det fastholdes i et stærkt aktørnetværk, ikke fordi det er hverken entydigt eller simpelt. Opsummerende kan en ANT-optik siges at rette opmærksomheden mod konstitueringsprocesser og tilbyde en optik til at undersøge, hvordan evidens og evidensbaseret metode i det pædagogiske felt stabiliseres som entydige og afgrænsede fænomener i forbindelser til politiske, forvaltningsmæssige og pædagogiske aktører.

Artiklens empiriske eksempler stammer fra et etnografisk feltarbejde, der som del af et ph.d.-projekt har strakt sig over halvandet år (Buus 2019). Gennem feltarbejdet fulgte jeg arbejdet med DUÅ som en evidensbaseret metode i en række nationale og kommunale forvaltningsmæssige sammenhænge og i tre kommunale børnehaver, hvor jeg observerede, talte med og interviewede forvaltningsansatte, pædagogisk personale og børnehavebørn¹. Ved over længere tid at befinde mig blandt centrale aktører i arbejdet med en evidensbaseret metode fik jeg mulighed for at udvikle et bredt og nuanceret kendskab til forbindelserne mellem metoden og feltets andre aktører (Jf. Hastrup 2003, Hammersley & Atkinson 2007). Det

1 Feltarbejde er med Hastrups ord et engagement i felten (2003), hvilket har krævet en situeret refleksivitet ikke mindst over min egen position i et politiseret felt. Et forskningsmæssigt ideal om etisk sensitivitet har endvidere været afgørende for projektets design, gennemførelse og formidling. For en uddybning se Buus 2019 s. 67-93.

etnografiske feltarbejde som forskningsstrategi afspejler, at jeg ikke forstår processen, hvor metode og pædagogik forbindes, som en lineær nedrivning, men jeg undersøger den som en situeret social og kulturel praksis, hvor aktører i gensidige forbindelser konstituerer evidens som et virksomt fænomen.

Min etnografiske tilgang til at undersøge evidensbaserede metoder adskiller sig markant fra forskningsstrategier, der sigter mod at vurdere evidens ved at undersøge effekten af et isoleret tiltag og pege på en sammenhæng mellem tiltag og effekt, som gælder uanset kontekst. Jeg anvender netop det etnografiske feltarbejde som forskningsstrategi for at undersøge, hvordan en evidensbaseret metode bliver til og virker som del af de sammenhænge, den indgår i. I det følgende vil jeg med afsæt i to redigerede observationer fra feltarbejdet belyse sådanne processer.

Fællesskab og succes

“På en national konference om evidensbaserede metoder, arrangeret af Socialstyrelsen, hører jeg i et oplæg om det evidensbaserede behandlingsprogram MST. Oplægget, der er en dramatisk fortælling om, hvordan civilsamfundet i en lille amerikansk by ved hjælp af metoden lykkes med at skaffe lokale unge med misbrugsproblemer på ret kurs, afsluttes med høje klapsalver. Da den amerikanske oplægsholder opfordrer udøverne af metoden i salen til at rejse sig, vokser klapsalverne, mens han vinker og kalder dem ‘den danske del af MST-familien’. Efterfølgende deltager jeg i en workshop om DUÅ. En psykolog fortæller, hvordan hun som certificeret DUÅ-vejleder bruger metoden som del af en kommunal familiebehandling. Mens hun systematisk gennemgår de sessioner, hun afholder for forældre, peger hun på tykke ringbind med manualer, opgaveark, klistermærker, DVD’er og DUÅ-hånddukker, der sammen med en række andre DUÅ-materialer er udstillet på et bord midt i rummet. Hun holder en stor 3D-model af DUÅ-figuren ‘Læringspyramiden’ frem og forklarer modellens opbygning, hvor en lang række farvede felter angiver de forskellige elementer i metoden, mens andre felter angiver den lovede effekt i form af ændringer i barnets adfærd. Hun afslutter oplægget ved at opfordre alle til at blive hængende og kigge nærmere på de mange ting, hun har med.”

På konferencen forbindes en lang række initiativer, indsatser, opgaver, politiske beslutningstagere, pædagoger, forskere, behandlere, PowerPoints, inderlige fortællinger, papfigurer og klapsalver ubesværet. Det, der på tværs af nationale, kulturelle og professionsfaglige grænser kan samle alle disse elementer, er deres forbindelse til fænomenet evidens. Som et fænomen, der samler alle disse meget forskellige aktører og elementer og samtidig accepteres og understøttes som noget entydigt, fremstår evidens på konferencen som en Black Box. Som Latour (1987) pointerer, er en Black Box en kompleks mekanisme, hvis indre ikke beskrives men alene forbinder et input med et output. De forskningsmæssige nuancer og forbehold, der er knyttet til hver enkelt metode og de varierede sammenhænge, de indgår i, udviskes, når alle aktiviteter og elementer konstitueres som del af samme afgrænsede og entydige fænomen. Det centrale bliver alene, at evidensbaserede tiltag fører til effekt og målopfyldelse. Evidens som Black Box etablerer et fællesskab, som tydeligt træder frem, når mødet mellem en amerikansk oplægsholder og en gruppe danske pædagoger fremstår som en familiær forening. Der er

en gennemgående optimisme knyttet til dagens oplæg, der alle fremhæver succesrige resultater. Virkningen af, at evidens fremstår som en Black Box, er således ikke alene, at kompleksiteten forsvinder, men også at evidens entydigt kan mobilisere en sikkerhed og en succes, som dagen igennem fremstår som konferencens helt centrale omdrejningspunkt.

Handlekraft og muskler

“Da jeg ankommer til børnehaven, bemærker jeg først et stort, solidt skilt i stål med DUÅ-logoet og teksten ‘De Utrolige År – fokus på det positive samvær’ placeret på muren ved hoveddøren. I entreen møder jeg en opslagstavle fra gulv til loft, som præsenterer elementer i arbejdet med DUÅ. Her hænger laminerede ark, som i punktform opsummerer DUÅ-uddannelsen, illustrationer af centrale DUÅ-figurer og modeller som ‘Læringspyramiden’, DUÅ-materialer som et ‘Sejt gjort-diplom’, billeder af børnehavens DUÅ-dukker, fotografier af personalet som anvender DUÅ-håndtegn og små tekster, hvor personalet har beskrevet situationer, hvor de anvender DUÅ. Lederen byder mig velkommen, og mens vi bevæger os gennem institutionens rum, forklarer hun, at personalet er vant til at have besøg af gæster, der er interesserede i DUÅ og nævner, at de lige har haft besøg fra Kommunernes Landsforening. I alle rum er arbejdet med DUÅ markeret med laminerede plancher, der viser illustrationer af samme art som dem, der hænger i entréen. Jeg møder flere ansatte ikklædt T-shirts og bukser med børnehavens navn, De Utrolige År og DUÅ-logo påtrykt, og i garderoben hænger jakker med DUÅ-logoet på ryggen. I personalets garderobe, frokoststue og køkken ligger endvidere eksemplarer af den bog, personalet anvender på DUÅ-uddannelsen.”

Dørskiltet med DUÅ-logoet som et registreret varemærke hænger ved alle kommunens daginstitutioner og peger på den standardiserede overensstemmelse mellem børnehavens indhold og indholdet i en lang række andre institutioner. Opslagstavlen tilbyder beskueren en uddybning af den DUÅ-status, som dørskiltet formidler, som med modeller og uddannelsesoversigter, fotografier af ansatte og hverdagsfortællinger forbinder videnskabelig viden og systematik med børnehavens dagligdag. Figuren ‘Læringspyramiden’ forklarer lettilgængeligt og alligevel detaljeret om, hvilke indholdselementer institutionens praksis kan indeles i, hvilke funktioner og effekter de har, og hvordan de er forbundet og doseres. I kraft af sin både synlige og let aflæselige karakter deklarerer DUÅ-materialiteten så at sige institutionens virke. Dette gør den på en måde, der lever op til de politiske ambitioner, jeg beskrev indledningsvis. Materialiteten formidler en forståelse af småbørnspædagogik som en indsats rettet mod at forebygge alvorlige og udgiftstunge problemstillinger og samtidig udvikle kompetencer til gavn for individet og samfundet. Materialiteten kan siges at udpege en kvalitet i form af systematik, sammenhæng mellem input og output samt en kortsigtet såvel som langsigtet effekt, som ellers kan være svær at visualisere i en småbørnsinstitution, hvor hverdagslige rutiner som spisning, toiletbesøg og påklædning sætter sit præg på institutionens indretning og udtryk.

Modeller, skilte, dukker og logo er del af den særegne DUÅ-materialitet, jeg møder, på alle de steder jeg laver feltarbejde. En figur som ‘Læringspyramiden’

møder jeg eksempelvis både på en national konference, til DUÅ-uddannelsen og i en DUÅ-børnehave. Materialiteten udsiger, at det er muligt at flytte genstande og figurer fra den ene arena til den anden, uden at de forandrer sig, og stabiliserer derved DUÅ som et universelt anvendeligt redskab. Samtidig virker materialiteten som en deklaration, der udpeger og opsummerer småbørnspædagogikken på en måde, som tildeler den værdi og status.

Neutrale værktøjer

På tværs af så forskellige sammenhænge som en uddannelsesdag, en konference og en børnehave peger artiklens empiriske nedslag på, hvordan DUÅ bliver stabiliseret som en række indiskutable og kontekstuaafhængige anvisninger. Som beskrevet er det gennemgående for de forbindelser, DUÅ indgår i, at metoden stabiliseres som en konkret, universelt anvendelig og tilgængelig garant for, at en given opgave bliver løst. Sådanne forståelser er med til at give metodens anvisninger status som kontekstløse og uideologiske redskaber. Netop denne status fremhæves af forvaltninger, ledere og pædagoger som noget, der på afgørende vis adskiller DUÅ fra andre tiltag, som forvaltningerne og børnehaverne har arbejdet med. En kommunal DUÅ-koordinator karakteriserer DUÅ som "et værktøj i værktøjsskassen", og en kommunal projektleder sammenligner DUÅ med et krydderi på hylden over komfuret: "Det står der på hylden. Det er lige til at gå til og bruge løs af". To pædagoger, jeg interviewer, udtrykker samme rationale, når de fortæller om forskellen på DUÅ-uddannelsen og anden efteruddannelse, de har deltaget i: "Jamen her får vi redskaber, det kan vi bruge. Man kommer ikke hjem fra et kursus og tænker: 'Hvad gør vi nu?' Vi ved, hvad vi skal gøre". Når jeg i empirien møder DUÅ anskuet som et værktøj, knyttes denne egenskab af pædagoger og forvaltningsansatte således til en umiddelbar tilgængelighed, som igen er forbundet til en umiddelbar handling. Evidensens beskaffenhed og relevans samt metodens grundlæggende pædagogiske antagelser adresseres ikke, og som et neutralt værktøj fremstår metodens anvisninger som løsrevet fra politisk ideologi og pædagogisk normativitet.

De tre nedslag peger alle på, hvordan metodens status som evidensbaseret gør den til en stærk og virksom aktør, og derved peger de også på, hvordan metoden virker. Metoden stabiliseres i kraft af sin status som evidensbaseret ikke alene som en Black Box, det er også som en Black Box, at metoden kan tildele andre aktører handlekraft. Når metodens anvisninger afkobles fra diskussioner om deres relevans eller validitet, ledes opmærksomheden direkte hen på dens anvendelse og lovede effekt. Den sikkerhed og succes, som arbejdet med metoderne er forbundet med som evidensbaseret, afkobler således småbørnspædagogikken fra tvivl og usikkerhed og knytter den til attraktive status- og kraftgivende rationaler og logikker. Som del af et både stærkt og synligt aktørnetværk tilbyder DUÅ så at sige småbørnspædagogikken en plads på et hold, hvis selvtillid og optimisme er påfaldende. Den evidens, DUÅ påberåber sig, virker således først og fremmest

som handlekraft, som optimisme og forventet succes. Denne måde at virke på er ikke bare tydelig i artiklens tre empiriske nedslag, men helt gennemgående i min empiri (Buus 2019).

Konklusion

Arbejdet med evidensbaserede metoder vinder frem i danske dagtilbud, båret af politiske ambitioner om en pædagogik baseret på videnskabelige viden om, hvad der virker, og dermed i stand til at levere forudsigelige resultater. I artiklen har jeg med DUÅ som eksempel peget på, hvordan en status som evidensbaseret er afgørende, når de amerikanske udbydere sælger metoden til danske politiske og forvaltningsmæssige aktører, men også hvordan evidensens beskaffenhed og relevans fremstår uklar og uigennemskuelig. Dette umiddelbare paradoks betyder ikke, at metoden mister gennemslagskraft. Tværtimod har jeg i det foregående udfoldet en argumentation for, at netop dette forhold er afgørende, hvis vi skal forstå, hvordan fænomenerne evidens og evidensbaserede metoder formes og virker som en del af det småbørnspædagogiske felt.

Med inspiration fra ANT har jeg således peget på, hvordan DUÅ som en evidensbaseret metode stabiliseres i gensidigt konstituerende forbindelser til en lang række aktører i det småbørnspædagogiske felt. Forbindelserne har en styrke, som kan stabilisere DUÅ som en aktør, der fremstår så afgrænset og entydig, at dens komplekse indre ikke behøves at forklares eller legitimeres, men accepteres som fakta, der gør det muligt at forbinde et bestemt input med et bestemt output. Spørgsmål om, hvorvidt der egentlig findes viden, der kan understøtte en tro på, at DUÅ kan indfri politiske og pædagogiske målsætninger i en dansk børnehave, eller hvorvidt metodens anvisninger på, hvordan personalet skal møde børn med belønninger og sanktioner som ignorering og timeout, er forenelige med en dansk småbørnspædagogik, indkapsles og forstummes. DUÅ som en evidensbaseret metode bliver et fænomen, der kontekstløst og uden videre argumentation konnoterer succes og kvalitet.

I disse forbindelser indgår globale, nationale og kommunale institutioner som OECD, KL og Socialministeriet, og dermed stabiliseres metoden via stærke politiske og økonomiske aktører. Samtidig indgår også en handlingsanvisende materialitet, detaljerede scripts og attraktive og statusgivende identiteter og fællesskaber, og fænomenet DUÅ stabiliseres således også via en social og kulturel praksis. Artiklen peger således på, hvordan evidens som et magtfuldt og virksomt fænomen i en dansk småbørnspædagogik ikke bliver til og virker i kraft af en iboende kvalitet, men som et resultat af mangfoldige aktører af både politisk, ideologisk, emotionel og materiel art. Dermed udfordrer artiklen en forståelse af evidens i det pædagogiske felt som et videnskabeligt objektivt og politisk rationelt fænomen, der alene har fokus på, 'hvad der virker'. I stedet for at spørge til 'hvad der virker', opfordrer artiklen til at undersøge arbejdet med evidens og evidensbaserede metoder ved at spørge til hvordan, hvorfor og for hvem, hvad virker.

Som artiklens analyser peger på, bliver en evidensbaseret metode som DUÅ konstitueret og virksom som en objektiv ekspertviden og et neutralt værktøj løsnet fra politik og pædagogisk normativitet i forbindelser, som netop er følelsesladede, statusgivende, materielle, politiske og ideologiske.

Litteratur

- Ball, S.J. (2012). *Global education inc: New policy networks and the neo-liberal imaginary*. London: Routledge.
- Biesta, G. (2010). Why “what works” won’t work: Evidence-based practice and the democratic deficit in educational research. *Educational Theory*, 57(1), 1–22.
- Buus, A.M. (2019). Viden der virker. En etnografisk undersøgelse af forbindelser mellem småbørnspædagogik og evidensbaseret metode. Ph.d.-afhandling Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet.
- Buus, A.M., Grundahl, T.H., Hamilton, S.D.P., Rasmussen, P., Thomsen, U.N., & Wiberg, M. (2012). *Når evidens møder den pædagogiske hverdag. Rapport 2: En kortlægning af arbejdet med evidens i 3 kommuner*. Aalborg Universitet. Institut for Læring og Filosofi.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (2007). *Ethnography: principles in practice*. London and New York: Routledge.
- Hastrup, K. (red.) (2003). *Ind i verden: En grundbog i antropologisk metode*. København: Hans Reitzel.
- Krejsler, J.B. (2013). What Works in Education and Social Welfare? A Mapping of the Evidence Discourse and Reflections upon Consequences for Professionals. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 57(1), 16–32.
- Latour, B. (1987). *Science in action: How to follow scientists and engineers through society*. Cambridge, Mass.: Harvard University press.
- Latour, B. (1999). On recalling ANT. *The Sociological Review*, 47(S1), 15-25.
- Latour, B. (2008). En ny sociologi for et nyt samfund. Introduktion til Aktør-Netværk- Teori. Akademisk Forlag.
- Latour, B. (2012). *We have never been modern*. Cambridge Mass.: Harvard University Press
- Law, J., & Hassard, J. (1999). *Actor network theory and after*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Pettersvold, M. & Østrem, S.(red.) (2019). *Problembarna. Manualer og metoder i barnehage, skole og barnevern*. Oslo: Cappelen Damm.
- Popkewitz, T. (2002). How the alchemy makes inquiry, evidence, and exclusion. *Journal of Teacher Education* 53/3, 262-267.
- Socialstyrelsen (u.å): *De Utrolige År*. <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-born-og-unge/om-dokumenterede-metoder/dua> Hentet 8.5.2020
- The Incredible Years (u.å.). *The Incredible Years®*. <http://www.incredibleyears.com/> Hentet 30.1.2020:
- What Works Clearinghouse (2011). *The Incredible Years. WWC Intervention Report*. Institute of Education Science. U.S. Department of Education.
- Aabro, C. (2016). *Koncepter i pædagogisk arbejde*. København: Hans Reitzel.